

Motivasjon, tannhelseatferd, oral velvære, oral livskvalitet og oral helse blant unge voksne

Dette forskningsprosjektet består av fire studier som har fokusert på hvordan behandlere kan skape et motiverende behandlingsklima for fremming av tannhelse blant pasienter. Med bakgrunn i Deci og Ryans' selvbestemmelsesteori er denne motiverende konteksten definert ved at behandlere vektlegger autonomi, uten å være kontrollerende eller pressende: (1) Støtter pasientens følelser og perspektiv; (2) Gir meningsfulle forskningsbaserte forklaringer på hvorfor ulike handlinger kan bidra til å bedre tannhelsen for pasienten; (3) Oppmuntrer pasienten til å foreta valg. Disse forhold er relatert til begrepene pasientautonomi og det informerte samtykke i pasientrettighetsloven, samt til kjernemål i medisinsk etikk. Ifølge teorien ble det forventet at et slikt autonomistøttende klima ville predikere forbedret tannhelseatferd, oral velvære og oral helse direkte, men også indirekte predikere disse helserelaterte utfall gjennom økt autonom motivasjon og redusert angst for behandling.

En eksperimentell studie utført med pasienter i klinikk (eksperimentgruppe: n=70; kontrollgruppe: n=71) viser at et slikt motiverende klima fører til en bedre relasjon mellom tannpleier og pasient, øker autonome motivasjon og kompetanse hos pasientene, bidrar til at pasientene stiller tennene sine bedre, reduserer bakteriebelegg på tennene og bedrer tannhelsen (reduserer gingivitt) over 5,5 måneder.

I tillegg viser tre tverrsnittsstudier at autonomistøtte fra tannleger i klinikk har sammenheng med økt oral kompetanse og økt autonom motivasjon for behandling, redusert behandlingsangst, færre avbestilte tannbehandlingstimer og flere regelmessige klinikkbesøk for pasientene. Resultatene viser også at et autonomistøttende klima er positivt forbundet med pasientens orale velvære, livskvalitet, og helse. Når pasien-

FOTO: PRIVAT

Personalia

Anne Elisabeth Münster Halvari forsvarte sin avhandling for PhD graden ved Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo, fredag 9. desember 2011. Halvari er tidligere tannpleier og cand. polit., og tok hovedfag i pedagogisk utviklingspsykologi og motivasjonspsykologi våren 2000. Halvari har vært tilknyttet Institutt for klinisk odontologi i stipendiatperioden og for tiden tilsatt ved tannpleierutdanningen i Oslo som universitetslektor.

Prosjektet er utført blant unge voksne studenter ved Universitetet i Oslo og Politihøgskolen i Oslo. Kliniske data ble innhentet ved Colosseumklinikken i Bærum.

ter oppfatter tannlegen som kontrollerende eller pressende fremkommer motsatte resultater.

Det autonomistøttende klimaet hadde meget store effekter på reduksjon av bakteriebelegg på tennene og forbedret tannhelse (redusert gingivitt). Dette gir sterk støtte til teorien om selvbestemmelse, samt gir en mer grunnleggende forståelse for hvordan og hvorfor det helsefremmende og forebyggende tannhelsearbeidet virker. Samtidig gir dette et solid forskningsbasert grunnlag for opplæring av tannhelsepersonell i å støtte pasientens autonomi og egen motivasjon i praksis.

Publiserte og «in press» artikler i doktoravhandlingen:

Halvari AEM, Halvari H, Bjørnebekk G, Deci EL. (in press – a). Motivation for dental home care: Testing a self-determination theory model. *Journal of Applied Social Psychology*.

Halvari AEM, Halvari H, Bjørnebekk G, Deci EL. 2010). Motivation and anxiety for dental treatment: Testing a self-determination theory model of oral self-care behavior and dental clinic attendance. *Motivation & Emotion*, 34, 15–33.

Halvari AEM, Halvari H, Bjørnebekk G, Deci EL. (in press – b). Oral health and dental well-being: Testing a self-determination theory model. *Journal of Applied Social Psychology*.

Halvari AEM, Halvari H, Bjørnebekk G, Deci EL. (in press – c). Self-determined motivational predictors of increases in dental behaviors and improvement in oral health: A randomized clinical trial. *Health Psychology*.